

Vraag nr. 35
van 21 oktober 1997
van de heer JOS STASSEN

Kwikvervuiling Lokeren – Omvang – Proefsanering

Lokeren heeft vroeger een belangrijke viltnijverheid gehad. In deze nijverheid werd nogal kwistig omgesprongen met kwikpreparaten, wat tot gevolg heeft dat de bodem bij heel wat van de vroegere bedrijven en bedrijfjes zwaar vervuild is met kwik (Hg). Ook het grondwater is, zelfs tot vele meters diep, vervuild. Er zou ondertussen een proefsanering hebben plaatsgehad.

1. Hoe zit het met de omvang van deze vervuiling (aantal met kwik vervuilde percelen, oppervlakte en diepte vervuiling in grondwater) ?
2. Hoeveel van de betrokken percelen zijn eigendom van particulieren ? Hoeveel van openbare besturen en instellingen (welke dan ?)
3. Wat zijn de belangrijkste resultaten van de proefsanering ? Wat was de kostprijs ervan ?
4. Bestaat er een specifiek plan om deze vervuiling te saneren (budget, timing, financiering) ?
5. Hoeveel eigenaars van dergelijke vervuilde gronden werden door de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaams Gewest (OVAM) in het kader van het bodemsaneringsdecreet van 22 februari 1995 al aangemaand om tot sanering over te gaan ?

Antwoord

1. Als **bijlage** vindt de Vlaamse volksvertegenwoordiger een lijst met mogelijk verontreinigde gronden in de stad Lokeren, die is opgemaakt door het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek in samenwerking met de OVAM, op basis van de vroeger uitgevoerde activiteiten op deze gronden. Het gaat hier om de zogenaamde haarsnijderijen. In deze bedrijfstak werden konijnen- of hazenvelden zodanig met kwiknitraat ingestreken dat het afgesneden haar voor de viltnijverheid (in casu hoedenmakerijen) kon worden gebruikt.

Voornamelijk het bereiden van kwiknitraat (uit kwik en salpeterzuur), alsook het instrijken en drogen van de vellen, stelde al van oudsher pro-

blemen. Omwonenden klaagden geregeld over nitreuze dampen die vrijkwamen.

- a) Voor vier terreinen werd ondertussen een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd in opdracht van de OVAM en de stad Lokeren :

- Jourde NV, gelegen aan de Molenstraat 59. Op dit terrein heeft men de grootste grondwaterverontreiniging gevonden. De aangetroffen kwikconcentraties in de bodem zijn ook zeer hoog achteraan het terrein waar vroeger de strijkerij en de drogerij waren gesitueerd, ook naar de diepte toe. Oorzaak hiervan is het braakliggen van het terrein en het vrij doordringen van het neerslagwater.
- Machap NV, gelegen aan de Karrestraat 15-17. Op dit terrein is de bodemverontreiniging het grootst langs de toegangsweg en aan de ingang van de drogerij en de strijkerij. De verontreiniging bevindt zich echter meer aan de oppervlakte, en niet zozeer naar de diepte toe.
- Epouse Jacobs NV, gelegen aan de Heirbrugstraat 213. Dit terrein vertoont een zeer grote bodemverontreiniging, het grondwater stelde echter geen probleem ten tijde van de staalneming.
- Niet voorkomend op de lijst werd ook het terrein van het voormalig Scheikundig Centrum gelegen aan de Bergendriesstraat onderzocht. Sinds 1950 werden in het laboratorium van het Scheikundig Centrum de Hg-preparaten aangemaakt om de controle hierop te verbeteren. De belangrijkste verontreiniging bevindt zich boven de grondwatertafel. De bron van de extreem hoge kwikconcentraties die voordien in het grondwater werden aangetroffen, werd echter niet gelokaliseerd. Wat het grondwater betreft, werd ondertussen een proefsanering uitgevoerd.

De bedoeling was om een onderzoeksstrategie en een saneringsplan op te stellen voor alle terreinen.

Op 10 oktober 1995 werd er een persconferentie gegeven in Lokeren waar de volgende voorzorgsmaatregelen werden voorgesteld :

- de terreinen ontoegankelijk maken ;

- het gebruik van het grondwater verbieden (voor huishoudelijke doeleinden, besproeien groentetuintjes, ...);
- de oorspronkelijke bebouwing behouden, met andere woorden : braakliggen vermijden.

b) Voor een vijfde terrein werd door de Intercommunale Land van Waas (ILW) ondertussen een voorstel van beschrijvend bodemonderzoek ingediend.

Het betreft hier het terrein Hoedhaar gelegen aan de Veldstraat 33. Op het noordelijk deel van het terrein, waar de voormalige haarsnijderij was gesitueerd, vindt men ook een kwikverontreiniging, zowel in de bodem als in het grondwater. Op het zuidelijk deel van het terrein vindt men vooral kwik in het slib van de gracht en de Vondelbeek. Daarnaast vindt men ook xyleen, naftaleen en minerale olie in de bodem.

Op basis van de uitgevoerde onderzoeken werden er bodemattesten afgeleverd voor de betrokken gronden. Deze attesten werden bezorgd aan de eigenaar en de gebruiker van de gronden ; tevens liggen ze ter inzage voor belangstellenden bij het gemeentebestuur. Op basis van de onderzoeken blijkt dat er ernstige aanwijzingen zijn dat er een historische bodemverontreiniging voorkomt die een ernstige bedreiging vormt. De betrokken gronden zijn eveneens opgenomen in de lijst van artikel 3 van het bodemsaneringsdecreet.

2. Enkel van de percelen grond waar een oriënterend bodemonderzoek werd uitgevoerd, kent de OVAM de huidige eigenaars en gebruikers.

De terreinen Jourde NV, Matchap NV, Epouse Jacobs NV en Hoedhaar behoren toe aan particulieren. Het terrein aan de Bergendriesstraat behoort toe aan de stad Lokeren.

3. Op 26 juni 1997 werd een proefinstallatie in werking gesteld op het terrein van het voormalig Scheikundig Centrum aan de Bergendriesstraat 34 in Lokeren.

Het project is gebaseerd op het oppompen van het grondwater, de zuivering door middel van bipolaire elektrolyse en de reinjectie van het gezuiverd water. De installatie is van de NV Soils ; de NV RDC werkte als studie bureau een objectieve evaluatie van het project uit. Het was

hier niet zozeer de bedoeling het terrein te saneren, dan wel de installatie te testen en enkele parameters, zoals energieverbruik, te kwantificeren.

De belangrijkste conclusies die de NV RDC in dit rapport vermeldt, zijn :

- de techniek is in staat om met een rendement van meer dan 99 % het grondwater te saneren op kwik ;
- het energieverbruik bij de gebruikte techniek is zeer laag en ligt in de orde van 0,5 tot 5 kWh/m³ behandeld water, naar gelang van de vereiste eindconcentratie ;
- de hoeveelheid gevormd residu hangt in de eerste plaats af van de verontreiniging, maar de richtwaarde van ongeveer 100 gram/m³ behandeld water kan worden aangenomen.

Concreet wil dit zeggen dat conform artikel 8 van het bodemsaneringsdecreet het technisch mogelijk is om zonder onredelijk hoge kosten het grondwater te saneren tot op een gewenst niveau.

Om de kostprijs van een dergelijke sanering exact te berekenen, zijn er echter meer gegevens noodzakelijk. De meeste sites zijn geïnventariseerd, slechts op vijf sites is een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd. Aangezien pas in een beschrijvend bodemonderzoek het volume van de verontreiniging (grond en grondwater) dient te worden ingeschat, is het momenteel nog niet mogelijk een prijsraming te maken. Tevens is de kostprijs sterk afhankelijk van de beoogde eindconcentraties in het grondwater. Deze terugsaneerwaarde wordt bepaald conform artikel 16 van het bodemsaneringsdecreet in het bodemsaneringsproject. Hier dient te worden nagegaan per saneringsvariant wat de effecten op het leefmilieu zijn en de kostprijs die hieraan verbonden is (= Batneec-principe).

4. Er bestaat gelet op de stand van de proefsanering nog geen plan om de vervuiling te saneren. Zodra dit plan beschikbaar is, wordt de volgende strategie gevolgd. Artikel 30 van het bodemsaneringsdecreet stelt dat op gronden met historische bodemverontreiniging een bodemsanering wordt uitgevoerd indien de bodemverontreiniging een ernstige bedreiging vormt. De Vlaamse regering wijst op voorstel van de OVAM die historisch verontreinigde gronden aan waar bodemsanering moet plaatsvinden.

Deze lijst werd ondertussen gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 4 en 9 september 1997. De gronden van de 5 genoemde dossiers in vraag 1 zijn hierin opgenomen. De OVAM maant de saneringsplichtige aan om de bodemsanering uit te voeren. Deze laatste voert de bodemsanering uit op eigen kosten.

De saneringsplichtige is de exploitant indien op de grond waar de verontreiniging tot stand kwam een inrichting is gevestigd of een activiteit wordt uitgeoefend die vergunning- of meldingsplichtig is krachtens het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning. In de andere gevallen is de saneringsplichtige de eigenaar van de grond waar de verontreiniging tot stand kwam, zolang deze niet heeft aangetoond dat een andere persoon voor eigen rekening de feitelijke controle over deze grond heeft. Levert de eigenaar dit bewijs, dan rust de saneringsverplichting op deze andere persoon.

De saneringsplichtige is niet verplicht tot bodemsanering over te gaan indien hij het bewijs levert dat hij aan de hieronder bepaalde voorwaarden cumulatief voldoet :

- dat hij de verontreiniging niet zelf heeft veroorzaakt ;
- dat hij op het ogenblik waarop hij eigenaar of gebruiker werd van de grond, niet op de hoogte was of behoorde te zijn van de verontreiniging.

De saneringsplichtige die, hoewel hij van de verontreiniging op de hoogte was of behoorde te zijn, voor 1 januari 1993 historisch verontreinigde gronden verworven heeft, is evenmin verplicht tot bodemsanering over te gaan indien hij kan aantonen dat hij de verontreiniging niet heeft veroorzaakt en dat hij de gronden sinds de verwerving niet heeft gebruikt voor zijn beroep of bedrijf.

In het geval van "onschuldige eigenaar" wordt de sanering ambtshalve uitgevoerd door de OVAM.

5. De OVAM kan een eigenaar/gebruiker slechts aanmanen indien deze conform artikel 37 van het bodemsaneringsdecreet een melding van overdracht doet. Een andere mogelijkheid tot aanmaning ontstaat nadat de desbetreffende percelen, na uitvoering van een oriënterend bodemonderzoek, worden geplaatst op de lijst artikel 30, § 2 van het bodemsaneringsdecreet.

De vijf sites waarop een oriënterend bodemonderzoek werd uitgevoerd, werden op voornoemde lijst geplaatst onder prioriteit 1. De aanmaning tot beschrijvend bodemonderzoek wordt tevens prioritair behandeld. Concreet wil dit zeggen dat zij samen met de eerste aanmaningen van prioriteit 1 zullen worden verstuurd.

(Bovenvermelde bijlage ligt ter inzage bij het secretariaat van het Vlaams Parlement, dienst Schriftelijke Vragen – red.)